

האתרוג גילה / חבי"ד

הצדיק רבי דוד אוסטרר היה עשיר, ונהג בכל שנה לשלוח אתרוג מהודר לבעש"ט. לפני הסתלקותו של הבעש"ט שאלו רבי דוד: "על מי תעזבו אותנו?". השיב הבעש"ט: "ביער יש דוב וחכם פינחס". הבין רבי דוד כי זה רמז למגיד ממזריטש ולרבי פינחס מקוריץ. מאז נהג לשלוח אתרוגים למגיד ממזריטש ולפינחס מקוריץ. בני עירו של רבי פינחס לא ידעו את מהותו וחשבוהו לאיש פשוט. שנה אחת לא הצליחו להשיג אתרוג. בבוקר החג, כשסיימו להתפלל שחרית, החליטו להמתין, אולי יגיע גוי שליח מעיירה סמוכה ויביא להם אתרוג, אולם הזמן עבר ואיש לא בא. עמדו אפוא לומר 'הלל'. ברגע זה ניגש רבי פינחס לחזן וביקשו להמתין עוד שעה. בתוך השעה הזאת הגיע גוי רוכב על סוס והביא אתרוג לרבי פינחס. לאתרוג צורף מכתב מרבי דוד אוסטרר, ובו הוא מתאר את רבי פינחס בתארים מופלגים. כך נודע לבני העיר מיהו הצדיק שחי בתוכם.

הסכך אינו אוהב כעס

אצל הרבי המהר"ש מליובאוויטש היה משרת ושמו יוסף-מרדכי, שהיה משרת גם אצל אביו, ה'צמח-צדק'. פעם אחת נכנס יוסף-מרדכי לסוכתו של הרבי כשהוא שרוי בכעס. אמר לו הרבי: "יוסף-מרדכי, אמנם אתה מיוחס, אבל צריכים לנהוג דרך-ארץ לפני הסכך; הסכך אינו אוהב כעס".

התשובה מנענעת

הרבי הרש"ב מליובאוויטש אמר: כשאומרים שאדם נמצא ב"תנועה של תשובה", אין הכוונה שהתנועה מביאה את התשובה, אלא להפך, שהתשובה מנענעת את האדם ומזעזעת אותו. כך אחרי התשובה של יום-הכיפורים באים הנענוע והזעזוע של חג-הסוכות.

אהבת ישראל

הפליית יחס שפל בחברה ובעבודה

שוב נסיון שקשה מאד לעמוד בו - כשנתקל אדם בחברה או בעבודה ורואה במו עיניו הפליית והתייחסות לזולתו שונה משלו, וימה עוז, שאצל חברו רואה התייחסות ידידותית מה'בוס' והמנהל, וכלפיו - יחס מזלזל וקפוא. פמוכן שהדבר מקומם וגורר אחריו קנאה ושאנאה.

אולם שוב פנוצר לעיל, עליך להתבונן:

"חן וכבוד יתן ה'".

אומר ה'הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: שני דברים אינם ביכולת וכן "כבוד" - יתן ה'. אם זכה - הכבוד רודף אחריו, ואם לאו - נוחל בזיונות, והכבוד בורח ממנו. וכי שני שאדם יבקש וידרש שיכבדו אותו הלא בכך הוא יותר שפל ומבזה. ואפלו אם מחמת יראה וכבודו, מפני מעמדו - זהו כבוד חיצוני, אולם בלבם ישנאוהו ויבזוהו, ובהסתלק היראה ממנו, יהא לבוז ולקלון גם בחיצוניות.

לכן, אם נפל בחלקך להיות מבזה וחסר חן וכבוד ונתון לעזינות ולבקורת, תבין שזה מאת ה'.

ודבר נוסף שכדאי שתחשב עליו וירוח לך, הוא מה שכתבתי בספרי "ישמח ישראל":

ראשית עליך להתחזק מאד, ולא לפל במחשבתך, שאם בני אדם אינם מחשיבים אותך, הרי שבאמת אינך שוה כלום. זו טעות!

יחסי צבור לפי כלליהם, כלל וכלל אינם כללי התורה. מה שנחשב לפי כללי התורה, זהו ממש להפך ממה שנחשב לפי כללי בני אדם בעולם השקר.

ואם הנך רואה שאתה משתדל להיות תואם עצמך לחיובי התורה וסר למשמעתם, הרי שאין חשוב כמותך לפי כללי התורה, שהם כללי ה' יתברך, שעובד, כבניכול, לפי כללי תורתו. ואם כן, מה לך לפל מכך שלבני אדם יש כללים נגד התורה

ובפרט מעלת הבזיונות - מי יכיל מעלתם, עד שאומר מהר"י: לו היה אדם יודע מעלת הבזיונות, היה מחפש אנשים בשוק עם תשלום שיבזוהו.

האם מותר להתלוץ כדי לשמח חתן

אולם עיני צופיה למרן החיד"א בספרו פתח עינים (נדריים שם) דלא הוה ניחא ליה בביאור השבות יעקב, וכתב ביאור חדש ליישב מדוע קרא בר קפרא לרבי "עוברי רצונו", על פי מה שאמרו בגמרא ברכות "כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר בחמשה קולות", דבודאי שכל אותם שהיו בסעודת החתן [בנו של רבי] לא שימחו את החתן והכלה בגלל רבי, שלא היה רוצה שיעשו אפילו בדיחותא, ואם כן עברו על ה' קולות, ומשום הכי אמר בר קפרא "לעוברי רצונו", והיתה כונתו כלפי האנשים שזימן רבי והיו נהנים מסעודה, ואינם משמחים החתן והכלה, ועוברים בכך על ה' קולות, ועליהם קרא "עוברי רצונו" [ואם הם שמחים אף שעוברים על רצון ה', אני שאני משמח את החתן ועושה את רצון ה', על אחת כמה וכמה שאני צריך להיות מוזמן לחתונה, ולכן הלך רבי והזמינו]. ע"כ. וכעין זה כתב בחידושי החתם סופר (שם).

אדם שמושיט לחתן איזה מאכל או משקה, או שרוקד לפניו, או שמשבח את הכלה בפניו, או שאומר ברכה אחת מהשבע ברכות שתחת החופה וכדומה, יצא בזה ידי חובת המצוה לשמח חתן וכלה. (3)

(3). עזר מקודש סימן ס"ה. ובשלחן העזר (סימן ט סעיף ה), כתב שהרב בני יששכר נהג לכבד לחתן ברביעית יין כדי לצאת ידי חובת המצוה. וראה בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ח אורח חיים עמוד מב) שכתב שאם אותו אחד שמברך אחד מהשבע ברכות הוא רב או אדם נכבד, שיש בזה הנאה לחתן שמתכבד בברכת הרב או אדם חשוב זה, הרי זה משמחו בהנאה זו. ע"ש.

ומה שכתבנו שמשבח את הכלה בפניו, כתב הבית שמואל (סימן סה אות ב) שישבח את מעשיה. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

אורח בסוכה / זלמן רודרמן חב"ד

זה היה בין כסה לעשור. צעיר התבורה, רבי שניאור-זלמן (מלאדי), נקרא לגשת אל הרבי, המגיד ממזריטש. "זלמינה", פנה אליו המגיד – שנהג לכנותו בשם-חיבה זה – "צא לדרך!". להיכן בדיוק ולאילו מטרה, לא פירש. אך כשהרבי מורה, מצייתים מיד וללא כל שאלות.

צרר רבי שניאור-זלמן צרור מיטלטלים ויצא לדרך. את יום-הכיפורים עשה ביישוב שנקרה בדרכו, ולמחרתו המשך במסעו. סמוך ובטוח היה כי כשימלא את השליחות שלשמה שלחו הרבי, יחוש בכך בעצמו.

ערב חג הסוכות הגיע רבי שניאור-זלמן לעיר אמדור. בליל התקדש החג הוזמן על-ידי אחד מבני המקום להתארח בביתו ולסעוד בסוכתו. נענה רבי שניאור-זלמן להזמנה ובא לסוכה.

לאחר שקידשו על היין ונטלו ידיים לסעודה, כיבד המארח את אורחו, שפניו העידו עליו כי בר-אוריין הוא, להשמיע דברי תורה. כשפתח רבי שניאור-זלמן את פיו היה כמעין המתגבר. דברי התורה משובבי-הנפש שנשא כמו האירו את הסוכה באור יקרות. המארח ומוזמנים נוספים שהסבו לשולחן הביטו באורח משתאים, שותים בצמא כל מילה היוצאת מפיו.

אותו לילה ליל סגריר היה וגשם שוטף ירד בחוץ. אך ראה זה פלא – לסוכה שבה התארח רבי שניאור-זלמן לא חדר הגשם. שעה ארוכה קלחו דברי התורה מפי האורח והנוכחים לא ידעו שובעה. לאחר הפסקה קלה להמשך הסעודה, ביקשוהו להמשיך עוד ועוד.

מדי פעם הטיבו המסובים את ליבם ביין, שתרם גם-כן לאווירת השמחה וההתעלות המיוחדת ששרתה בסוכה. בשלב כלשהו תם היין והנוכחים חששו כי בלי יין משמח תיתם הסעודה ויפסקו דברי התורה של האורח. אחד מביניהם התנדב לצאת מהסוכה כדי לנסות להשיג יין.

רק בחוץ הבחין המתנדב בגשם הכבד הניתך ארצה. הוא לא נרתע והחל לחפש אחר יין. סמוך לשם התגורר רב העיר, והשליח הבחין ברב העומד בחלון ביתו ומביט החוצה. אפשר היה לשער כי הרב מצפה להפוגה כלשהי בגשם, כדי שיוכל להיכנס סוף-סוף לסוכתו ולקיים את מצוות החג.

גם הרב הבחין בו וסימן לו באצבע מזמינה לסור לביתו. ביקש הרב להבין מה מביא בר-דעת לשוטט כך בחוץ, תחת גשם עז. סיפר האיש לרב על האורח האלמוני היושב בסוכה הסמוכה ומפליא את המסובים בדברי התורה המרתקים הקולחים מפיו. "והגשם?", תמה הרב. "אצלנו בסוכה אין גשם!", השיב הנשאל בפשטות.

מתקשה להאמין ואחוז סקרנות יצא הרב מביתו ופנה לסוכה שבה התארח רבי שניאור-זלמן. לתדהמתו נוכח כי אמת דיבר הנשאל – בתוך הסוכה הזאת אין גשם!

המארח ביקש לחלוק כבוד לרב, אך זה הביע את רצונו לשמוע את האורח דווקא. לבקשת המרא-דאתרא חידש רבי שניאור-זלמן את הדיבור. עד מהרה התברר כי גם בזאת צדק הנשאל – דברי האורח אכן מאירים כנתינתם מסיני!

למחרת החג הזמין רב העיר את רבי שניאור-זלמן לביתו. שלושה ימים רצופים התפלפלו ביניהם רב העיר ואורחו בתורה, מטיילים בחדריה ומסדרונותיה כבני-בית. בהתפעלות עצומה ביקש הרב מאורחו לגלות לו את זהותו. רבי שניאור-זלמן הציג עצמו בשמו ואף הוסיף כי תלמיד המגיד ממזריטש הוא.

"האם גם לך יש רבי?! לשם מה זקוק גדול בתורה כמוך לרבי?!", תהה הרב. "האם בקרב חבריך, תלמידי המגיד, יש עוד למדנים בערכך?", הוסיף הרב לשאול, בהסבירו כי יש לו בת אשר הגיעה לפרקה והוא מחפש בעבורה חתן מיוחד במינו, וכמובן תלמיד-חכם גדול.

עודם משוחחים בעיניו נשמע לפתע קול קורא מבעד לחלון – "כעך בפרוטה, פרוטה לכעך!... כעך בפרוטה, פרוטה לכעך!..."

"ומה רע במוכר הכעכים?", הפטיר רבי שניאור-זלמן. עיניו של הרב נפערו בפליאה וניכר היה עליו כי דברי האורח פגעו בו עד עומק נשמתו. "משפחתנו משפחה יחסנית, שבה דורות על דורות של רבנים! אתה מציע לי את מוכר הכעכים?!", אמר בעלבון.

למשמע דברי הרב נאנח רבי שניאור-זלמן מקירות ליבו ואמר: "ובכן, כעת יבין כבודו בשביל מה גם תלמידי-חכמים צריכים רבי... לו נסע כבודו למגיד ממזריטש, לא היה יוצא מפיו משפט דוגמת זה שאמר. אצל הרבי לומדים להעריך נשמה של יהודי".

נכנסו הדברים לליבו של הרב וכעבור זמן מה קם ונסע למזריטש. עד מהרה דבק במגיד בכל נפשו ומאודו והיה לאחד מגדולי תלמידי. לימים נעשה בעצמו מנהיג לחסידים. שמו היה רבי חיים-חייקל מאמדור.

ומספרים כי בחזרתו לעירו שעה לעצת רבי שניאור-זלמן, אותה עצה שנתן לו כאשר שוחחו על השידוך לבתו, ולקח את מוכר הכעכים כחתן לבתו. הוא הודה כי אכן מבטו על יהודים נשתנה לגמרי, וכי לאחר שהעמיק במהותו של מוכר הכעכים גילה כי מאחורי המעטה החיצוני הפשוט של הצעיר, שלפרנסתו נאלץ למכור כעכים, מסתתרת נשמה גבוהה ונפש עדינה.